

Декан Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, на основу чл. 53. и 73. Статута Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, и члана 15. ст. 3 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу, донео је 24.05.2019. године

РЕШЕЊЕ

Ставља се на увид јавности урађена Докторска дисертација и Извештај Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Живанке Миладиновић, студента докторских академских студија, под називом:

"Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права"

објављивањем на Сајту и у Библиотеци Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, а Извештај Комисије и на Сајту Универзитета у Крагујевцу, у трајању од 30 дана.

Образложење

Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације кандидаткиње Живанке Миладиновић образована Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, Број: IV-02-387/21 од 15.05.2019. године, доставила је Факултету Извештај о оцени урађене Дисертације (Број: 1782 од 16.05.2019. године). Уз Извештај, Комисија је доставила и примерак урађене докторске дисертације.

Сагласно чл. 40. став 8. Закона о високом образовању ("СГ РС" бр. 88/17...73/18) чл. 46. Статута Универзитета у Крагујевцу и чл. 53. Статута Факултета, чл. 15. ст. 2 Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта (2017) и Правилника о изменама и допунама Правилника о пријави, изради и одбрани докторске дисертације, односно докторског уметничког пројекта Универзитета у Крагујевцу (2018), по добијеном позитивном мишљењу надлежних органа Универзитета у Крагујевцу, Факултет ставља на увид јавности достављени Извештај.

Имајући у виду наведено донео сам решење како гласи у диспозитиву.

Доставити:

- Сајт и Библиотека,
- Универзитет у Крагујевцу,
- Архива.

ДЕКАН

Проф. др Драган Вујисић

ПРИМЉЕНО: 16 05 2019			
Орг. јед.	Број	Прилог	Вредности
08	1782		

ПРАВНИ ФАКУЛТЕТ УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВЕЋУ

Предмет: Извештај о урађеној докторској дисертацији „Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права“ кандидаткиње Живанке Миладиновић

Одлуком Већа за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу Бр: IV-02-387/21 од 15.05.2019. године, формирана је Комисија за оцену и одбрану докторске дисертације под насловом „Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права“ кандидаткиње Живанке Миладиновић, у саставу: др Бојан Милисављевић, редовни професор Правног факултета Универзитета у Београду, ужа међународноправна научна област, председник Комисије; др Јелена Вучковић, доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа уставноправна научна област, члан Комисије; др Милан Рапајић, доцент Правног факултета Универзитета у Крагујевцу, ужа управноправна научна област, члан Комисије.

На основу прегледа и анализе урађене докторске дисертације, Комисија доставља следећи:

ИЗВЕШТАЈ

I ПОДАЦИ О КАНДИДАТКИЊИ

1. Основни биографски подаци

Живанка Миладиновић је рођена 16.01.1989. године у Београду. Са одличним успехом завршила је основну школу и Правно пословну школу „Београд“.

Правни факултет Универзитета у Београду уписала је школске 2008/2009. године и на истом дипломирала 02.10.2012.године.

Мастер студије Правног факултета Универзитета у Београду, Јавно-правни модул (под-модул радно и социјално право) уписала је школске 2012/2013 године. На истим је положила све испите са просечном оценом 10 (десет) и одбранила мастер рад „Дисциплинска одговорност државних службеника у правном систему Републике Србије“ са оценом 10 (десет) као прва у генерацији школске 2012/2013. године.

Говори енглески и руски језик.

2. Научно-истраживачки рад кандидаткиње

Кандидаткиња је написала и објавила следеће радове:

1. **Миладиновић Ж.** „Улога и значај мреже контакт центара 24/7 у међународној сарадњи у области сајбер криминала“, Четрнаеста међународна конференција „Међународна судска, тужилачка и полицијска сарадња у борби против криминала“, организатор: Удружење за међународно кривично право, уредник: проф. др Срето Ного, Интермекс, Тара, 2015.
2. **Миладиновић Ж.** Спасојевић Ђ. „Civil service employment and current limits in respect of employment“, The Fourth International Conference: Employment, Education and Entrepreneurship (EEE 2015), October 14th-16th, 2015, Creative Education for Employment Growth, organizer Faculty of Business Economics and Entrepreneurship, editors Radmila Grozdanic, Dragica Jovančević, Belgrade, 2015.
3. **Миладиновић Ж.** „Начини коришћења и злоупотребе информационих технологија у циљу реализовања међународне миграције“, Међународни научни скуп „Миграције у XXI вијеку - узроци и последице“, Том II, организатори: Европски универзитет Брчко дистрикт и Европски универзитет „Kallos“, Тузла, уредник: Мирко Кулић, Брчко: Европски универзитет Брчко дистрикт, Бања Лука, 2016.
4. **Миладиновић Ж.** Јеротијевић З. Матић А. „Српска дипломатија 1917. године“, Научна конференција „Право 2016“, организатор: Факултет за пословно индустријски менаџмент Универзитета „Унион-Никола Тесла“ у Београду, Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, ICIM plus, Београд, 2016. стр. 77-96.
5. **Миладиновић Ж.** Јеротијевић Д. Матић А. „Однос савезника према ратним циљевима Србије почетком 1918. године“, Научна конференција „Право 2016“, организатор: Факултет за пословно индустријски менаџмент Универзитета „Унион-Никола Тесла“ у Београду, Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије, ICIM plus, Београд, 2016. стр. 62-76.
6. Чекеревац З. Дворак З. Глумац С. **Миладиновић Ж.** „Data protection and sme specificities“, Medzinarodna vedecka konferencia Ekonomicky a socialny rozvoj Slovenska, Visoka škola ekonomie a menadzmenta, Verejnej Spravy v Bratislave, Bratislava, 2015.
7. Ристић К. Лутовац М. **Миладиновић Ж.** Лутовац Б. „Global business and environmental management“, Материјали међународног научно-практичког конференцијског скупа, часть 2, Комплексне проблеме технолошке безбедности, Воронеж: ФГБОУ ВПО „Воронежский государственный технический университет“, Ч. II., Воронеж, 2015. стр. 216-223.
8. **Миладиновић Ж.** „Злоупотреба вршења радне обавезе у циљу извршења рачунарске преваре“, Међународни научни скуп „Рад и стваралаштво у XXI вијеку, Том 1: Зборник радова са међународног научног скупа одржаног 7. априла 2017. године, приредила Албина Абидовић-1 изд. Брчко (Дистрикт): Европски универзитет, 2017 (Бања Лука : Маркос) стр. 160-171.

9. Цветковић Т. Михајловић, М. **Миладиновић, Ж.** „Избор методе криптовања података у безжичним рачунарским мрежама“, [ур.] Зоран Чекеревац. MESTE, FBIM Transactions, Т. 41, Београд, 2016. стр. 19-27.

10. **Миладиновић Ж.** Петровић Б. „Злоупотреба ауторитета и угледа личности на друштвеним мрежама“, UDK: 004.738.5:343.533, Часопис за истраживање медија и друштва- Медијски дијалози, Vol IX, No23, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2016. стр. 229-242.

11. **Миладиновић Ж.** Рутовић В. „Међународна регулатива злоупотребе сајбер простора као глобално повезане информационо – комуникационе инфраструктуре“, Часопис за истраживање медија и друштва - Медијски дијалози, Vol IX, No25, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2016. стр. 399-412

12. **Миладиновић Ж.** „Модели испољавања психолошког узнемиравања у сајбер простору са освртом на најпознатије медијске случајеве“, Часопис за истраживање медија и друштва - Медијски дијалози, Vol IX, No25, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2016. стр. 253-264.

13. **Миладиновић Ж.** „Националне мањине са посебним освртом на положај мањина у Републици Србији“, Економика: часопис за економску теорију и праксу и друштвена питања, главни уредник Драгољуб Симоновић вол 63, Но 3, MEDIVEST, Ниш, 2017. стр. 87-95,

14. **Миладиновић Ж.** „Пословне преваре у сајбер простору“, Економика: часопис за економску теорију и праксу и друштвена питања, главни уредник Драгољуб Симоновић вол. 63, № 4 MEDIVEST, ISSN 0350-137X, EISSN 2334-9190, UDK 338 (497,1), Ниш, 2017. стр. 97-104

15. **Миладиновић Ж.** „Појам, врсте и начини деловања малициозних програма којима се спровode интернет преваре“ Часопис за истраживање медија и друштва- Медијски дијалози, Vol X, No29, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2017. стр. 221-237.

16. **Миладиновић Ж.** „Нарушения прав детей в киберпространстве, киберопасность и правовое регулирование“ ЮРИДИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК, Самарского университета, Самарский университет, том 3, но 3, 2017. стр. 128-132.

17. **Миладиновић Ж.** „Models of committing cyber criminal offences“ Међународна научна конференција „ПРАВО 2018“ Зборник радова, Пословни и правни факултет Универзитет Унион Никола Тесла, ИЦИМ Издавачки центар за индустријски менаџмент, Београд-Младеновац, 2018, стр. 122-129.

18. **Миладиновић Ж.** Јеротијевић Д., „Право на здраву животну средину“, Међународна научна конференција „ПРАВО 2018“ Зборник радова, Пословни и правни факултет Универзитет Унион Никола Тесла, ИЦИМ Издавачки центар за индустријски менаџмент, Београд-Младеновац, 2018. стр. 196-215.

19. Миладиновић - Богавац, Ж. Даниловић Н. „Улога слободних и независних медија у демократској легитимизацији друштва“, Гласник "Баштина", Институт за српску културу, Свеска 46, Приштина –Лепосавић, 2018. стр. 143-159.

**II ОЦЕНА РАДА У СКЛАДУ СА КРИТЕРИЈУМИМА ПРАВИЛНИКА
УНИВЕРЗИТЕТА У КРАГУЈЕВЦУ О ПРИЈАВИ, ИЗРАДИ И ОДБРАНИ
ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ, ОДНОСНО ДОКТОРСКОГ УМЕТНИЧКОГ
ПРОЈЕКТА (чл. 14. Ст. 10)**

1. Опис докторске дисертације

Докторска дисертација „*Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права*“, кандидаткиње Живанке Миладиновић, има 364 стране - формат А4, маргине 2,5 cm, фонт Times New Roman 12 (фусноте 10) проред 1,5 (фусноте 1) од чега: насловна страна, идентификациона страна, текст посвете и стихови песме - 4 стране; садржај - 3 стране; наслови делова рада - 7 страна; текст меритума - 322 стране; литература - 27 страна, и текст захвалнице – 1 страна.

Дисертација је, коришћењем софтвера за детекцију плагијаризма, чију лиценцу поседује Универзитет у Крагујевцу, проверена на плагијаризам, и након утврђивања да иста није плагијат, упућена је у даљу процедуру. Извештај о провери на плагијаризам докторске дисертације, Број IV – 02 - 296/1 од 15. 04. 2019. године, саставни је део овог Извештаја.

Структуру рада чине следеће целине:

УВОД	8
1. Предмет и циљ истраживања	9
2. Хипотетички оквир истраживања.....	13
3. Методе истраживања	14
4. План излагања.....	17
ПРВИ ДЕО - МЕДИЈСКЕ СЛОБОДЕ И ПРАВА	20
1. Појам, врсте и функције медија	21
2. Јавно мњење и улога медија у друштвеном животу	32
3. Историјски развој медија и медијских слобода.....	46
4. Филозофско утемељење и социо-политиколошке детерминанте слободе медија као правног стандарда.....	59
5. Цензура versus слобода медија.....	66
5.1. Врсте цензуре	69
5.2. Правна регулација цензуре.....	73
6. Право на слободу медија као основно људско право (напомена – стилска и суштинска)	76
6.1. Слово о људским правима.....	76
6.2. Место медијских слобода у корпусу људских права и њихов однос с другим људским правима.....	80
6.3. Слобода изражавања као правни оквир медијских слобода	81
6.4. Право на информисање и његови деривати.....	84

6.4.1. Појам и слобода јавног информисања	85
6.4.2. Слобода штампе	89
6.4.3. Право на рад телевизијских, радио и биоскопских предузећа.....	90
6.4.4. Слобода јавног информисања у интересу јавности и њене границе	91
7. Ограничења права на слободу изражавања и слободу медија – легитимност и легалитет ограничења	101

ДРУГИ ДЕО - МЕЂУНАРОДНА РЕГУЛАТИВА И ПРОПИСИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ У ОБЛАСТИ МЕДИЈСКИХ СЛОБОДА И ПРАВА..... 114

1. Универзални документи	115
1.1. Повеља Уједињених нација.....	118
1.2. Универзална декларација УН о људским правима	120
1.3. Међународни пакт о грађанским и политичким правима	123
1.3.1. Факултативни протокол уз Међународни пакт о грађанским и политичким правима.....	125
2. Регионални документи.....	125
2.1. Европска конвенција о заштити људских права и основних слобода.....	126
2.1.1. Европски суд за људска права	131
2.2. Америчка конвенција о људским правима	133
2.3. Афричка повеља о правима човека и народа.....	134
3. Прописи Републике Србије	136
3.1. Уставне гаранције медијских слобода и права.....	137
3.2. Легислативно уређење медијских слобода и права	140
3.2.1. Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016. године	141
3.2.2. Закон о јавном информисању и медијима	142
3.2.3. Закон о електронским медијима	152
3.2.4. Закон о јавним медијским сервисима.....	154
3.2.5. Закон о радиодифузији	156
3.2.6. Закон о телекомуникацијама.....	158
3.2.7. Закон о заштити података о личности.....	159
3.2.8. Закон о слободном приступу информација од јавног значаја	162
3.2.9. Кривични законик Републике Србије	165
3.2.10. Подзаконски акти и мере регулаторног тела за електронске медије (РЕМ)..	166
3.2.11. Кодекс новинара Србије.....	169
4. Усаглашавање медијског законодавства у Србији са прописима Европске уније - формално и садржинско подударане и њени антиподи у пракси (мишљења Европске комисије).....	172

ТРЕЋИ ДЕО - ОСТВАРИВАЊЕ И ЗАШТИТА МЕДИЈСКИХ СЛОБОДА И ПРАВА У ПРАКСИ..... 187

1. Исечци из праксе комитета за права човека	188
2. Слобода изражавања и слобода медија у пракси Европског суда за људска права...	197
3. Судска пракса у Републици Србији о дозвољеном ограничењу слободе изражавања ...	220
4. Однос између права на приватност и слободе изражавања у пракси судова у Републици Србији	223
5. Пракса судова у Србији која се односи на ограничење слободе изражавања због клевете.....	227
6. Кривичне пресуде судова Републике Србије као облик кршења права на слободу изражавања утврђене пресудама Европског суда за људска права	228
6.1. Случај Филиповић против Србије	228
6.2. Случај Бодрожић против Србије	234
6.3. Случај Милисављевић против Србије.....	235

ЧЕТВРТИ ДЕО - ЗЛОУПОТРЕБЕ МЕДИЈСКИХ СЛОБОДА, НОВИНАРСКА ЕТИКА И ПОЈАВА МЕДИЈСКЕ КОНЦЕНТРАЦИЈЕ КАО СУПРОТНОСТ ПЛУРАЛИЗМУ МЕДИЈА.....	241
1. Уводне напомене	242
2. Еклатантни примери злоупотребе слободе изражавања – говор мржње и лажне вести (fake news).....	244
2.1. Говор мржње.....	244
2.1.1. Саставни делови говора мржње.....	248
2.1.2. Говор мржње и слобода штампе.....	249
2.1.3. Пракса Европског суда за људска права у погледу говора мржње	254
2.1.3.2. Случај Рефах Партизи и други против Турске.....	256
2.1.3.3. Случај Мондрагон против Шпаније.....	256
2.1.3.4. Случај Сурек против Турске (подстицање етичке или националне нетрпељивости)	257
2.1.4. Говор мржње у пракси некадашње Републичке радиодифузне агенције	257
2.1.5. Поступање Савета РРА по препорукама Европске комисије које су изнете у Извештају о напредовању Србије за пуноправно чланство у Европској унији.....	260
2.2. Лажне вести	261
2.3. Уместо закључка: десет стратегија медијске манипулације људима по схватању Ноама Чомског.....	270
3. Етика у новинарству	273
3.1. Улога или функције медија у етичком систему	283
4. Медијска концентрација - одређење и дефинисање	293
4.1. Поједини примери медијске концентрације и медијски магнати.....	300
4.1.1. Силвио Берлускони - најдуговечнији послератни италијански премијер и медијски магнат.....	300
4.1.2. Тед Тарнер, амерички медијски могул и филантроп.....	305
4.1.3. Руперт Мардок- новинарско наслеђе и изградња империје на три континента	307
4.2. О кршењу права на слободно, истинито и благовремено информисање.....	309
4.3. Контролна тела која доприносе остваривању медијских права и слобода у Републици Србији и, истовремено, спречавање медијског монопола	311
4.3.1. Регулаторно тело за електронске медије	312
4.3.2. Савет за борбу против корупције	314
4.3.3. Комисија за заштиту конкуренције	316
4.3.4. Постојање саморегулаторних тела у сфери јавног информисања.....	317
4.4. О правној заштити медијског плурализма.....	318
4.5. Остваривање начела медијског плурализма-питање улоге Јавног медијског сервиса	320
4.6. Државна помоћ у промовисању начела медијског плурализма.....	322
ЗАКЉУЧАК.....	324
ЛИТЕРАТУРА.....	336
ЗАХВАЛНИЦА	364

Докторска дисертација садржи: увод, четири дела, закључак и литературу.

У Уводу, који има 11 страна, су садржани одређење предмета и циљеви истраживања, основне и помоћне научне хипотезе од којих се полази у истраживању, приказ научних метода који ће бити коришћени у истраживању, те план излагања рада.

У **Првом делу** дисертације извршена је појмовна квалификација, садржинска дескрипција и класификација медија и медијских слобода и опсервација легитимних и легалних ограничавања ових слобода. Овај део дисертације носи назив *„Медијске слободе и права“*, има 92 стране и састоји се од седам (7) одељака - подцелина. У првом одељку садржано је појмовно и техничко-оперативно одређење медија, и њихова сортна експлинација у смислу врста медија и њихових функција. У другом одељку изложена је друштвена улога јавног мњења и медија, као важних фактора за опстајање и постојано развијање и надоградњу принципа слободног и плуралистичког демократског друштва. У трећем одељку је изнет историјски развој медија и медијских слобода, односно дат је преглед основних фаза у историјском развоју медијских слобода и права. У четвртном одељку, кроз доктринарни, пре свега филозофско-социолошки и правно-политички панел релевантне проблематике, којим се теоријски надограђују реална искуства садржана у једној рационално консолидованој и коректно изложеној историјској ретроспективи, утврђују се концептуалне основе дефинисања медијских слобода као правног стандарда. Антиподу слободе изражавања, цензури, те њиховом међусобном односу и правној регулацији исте, посвећен је пети део одељка овог дела дисертације. Након сагледавања појавних облика медија и анализе њиховог општедруштвеног значаја и функције које врше у друштву, те изношења основних карактеристика и самог одређења појма слободе медија, као правног стандарда, и њеног сучељавања са сопственом негацијом, цензуром, у шестом и седмом одељку овог дела дисертације, акценат је на месту медијских слобода у корпусу општих људских права, као и односу медијских слобода са другим људских правима, те легитимним разлозима и законитошћу подвргавања ових слобода извесним, неопходним ограничењима.

Други део дисертације носи назив *„Међународна регулатива и прописи Републике Србије у области медијских слобода и права“* и има 71 страну и састоји се од четири (4) одељка - подцелина. Овај део рада посвећен је правној регулативи медијских слобода и права, њеној класификацији на универзалну, регионалну и националну регулативу, и питању усаглашавања српског медијског законодавства са европским панданом. У првом одељку обрађени су кључни универзални извори из предметне области дисертације: Повеља Уједињених нација, Универзална декларација о људским правима и Међународни пакт о грађанским и политичким правима. У другом одељку презентовани су тзв. регионални извори: Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода, Америчка конвенција о људским правима и Афричка повеља о правима човека и народа. Трећи одељак бави се уставним гаранцијама медијских слобода и права у Републици Србији као и легислативном уређењу медијских слобода и права кроз релевантне националне прописе као што су: Стратегија развоја система јавног информисања у Републици Србији до 2016.године; Закон о јавном информисању и медијима; Закон о електронским медијима; Закон о јавним медијским сервисима; Подзаконски акти и мере Регулаторног тела за електронске медије (РЕМ); Кодекс новинара Србије и други. Четврти одељак проблематизује питање имплементације европских „вредности и стандарда“ из области медијских слобода у законодавству Србије; разматра их у светлу Мишљења Европске комисије, и отвара питање квалитета и практичне примене позитивних националних прописа у сфери медија, стварајући на тај начин реалне теоријско-практичне претпоставке за извођење адекватних закључака у вези веома важног дела централне проблематике дисертације.

У фокусу **Трећег дела** дисертације *„Остваривање и заштита медијских слобода и права у пракси“*, који је подељен на шест (6) одељака – подцелина, и има 52

стране, је питање остваривања и заштите медијских слобода и права у правној, пре свега судској, пракси. У првом одељку дат је приказ дела релевантне праксе Комитета за права човека из области предмета рада дисертације, у мери која задовољава потребе и предвиђене квантитативне прерогативе дисертације. Други одељак-подцелина овог дела дисертације садржи приказ дела јуриспруденције Европског суда за људска права везану за област медијских слобода. Трећи, четврти, пети и шести одељак-подцелина, посвећени су приказу најсигнификативнијих случајева у пракси судова у Републици Србији, из проблемске области дисертације, са посебним акцентом на питању дозвољених ограничења слободе изражавања, питању ограничавања слободе у вези повреде права на приватност, случаја клевете, те кривичноправних консеквенци повреде гарантованих права и слобода из медијске области.

Четврти део дисертације, има 81 страну и носи назив „*Злоупотребе медијских слобода, новинарска етика и појава медијске концентрације као супротност плурализма медија*“ и предметно се односи на следеће теме: злоупотребе медијских слобода, новинарска етика и појава медијске концентрације као супротност медијском плурализму. Кандидаткиња је садржајно обрадила подцелине ових делова рада. Од еклатантних примера слободе изражавања ауторка је одабрала говор мржње и такозване лажне вести. Прво се цитира појам говора мржње из хрватске политиколошке литературе. Међутим, правилно је примећено да се говор мржње не може ни просторно ни временски везати за ратна дешавања на просторима бивше СФРЈ 90-их година XX века већ да се код „нормирања говора мржње као кривичног дела“ дугује захвалност „међународном кривичном праву, односно чувеном и првом великом судском процесу за ратне злочине у историји цивилизације, који се одиграо у немачком граду Нирнбергу 1946. године. Уредник и издавач пронацистичког листа „Der Sturmer“, Јулијус Штрајхер, правноснажно је осуђен на смртну казну вешањем, због подстицања геноцида против Јевреја.“ У овом делу рада је учињен краћи осврт на осуђујућу пресуду према вођама племена Тутси од стране Међународног кривичног суда за Руанду (случај „Радио-мржње“) где је надлежни међународни трибунал заузео став „да слобода изражавања и слобода од дискриминације нису искључиве, те да говор мржње не ужива заштиту међународног права, као и да државе имају обавезу према међународном праву да забране заговарање мржње по националној, расној или религијској основи које подстиче дискриминацију, непријатељство или насиље.“ Даље се указује на међународне (Међународна конвенција о укидању свих облика расне дискриминације) те регионална документа (Европска конвенција за заштиту људских права и основних слобода; Препоруке Комитета министара Савета Европе P20 и P21.) и националне документе који директно или индиректно санкционишу говор мржње (Устав и законски прописи – како они „медијски“ тако и Кривични законик). Приказани су саставни делови говора мржње (намера, радња и њено испољавање, ефекат односно последица која се говором оваквог типа изазива), и однос говора мржње и слободе штампе, где су на примерима из праксе приказана очита колизаија оваквог дискриминаторног вербалног понашања са слободом штампе. Пракса Европског суда за људска права у погледу говора мржње заузима у овом делу рада посебно место из разлога што је јуриспруденција овог судског форума богата поводом различитих правних изворишта говора мржње: расизам и подршка тероризму, сексуално опредељење, говор мржње из верских побуда, негирање злочина, говор мржње заснован на тоталитарним доктринама, политички говор, те антиконституционални говор утемељен на националној нетрпељивости. У том смислу, анализирани су различити случајеви који су били предмет одлучивања (и својеврсни прецеденти за одређене подврсте говора мржње) пред овом судском инстанцом. У овој докторској

дисертацији није дошло до „заобилажења“ домаће праксе у погледу говора мржње. Тако је анализирана делатност некадашње Републичке радиодифузне агенције поводом овог деликта који своје распрострањење може да има на различитим пољима права од уставне контуре, преко лепезе медијских закона, кривично-правне заштите, управноправне заштите и ограничења до нормативно-протекционистичке делатности релевантних међународних и регионалних организација и судских форума. У конкретном случају добро је што је ауторка обратила пажњу на делатност овог контролног јавноправног тела (анализирана су сва три случаја у којима се као подносилац представке појавила "организација за лезбејска људска права Лабрис"; те случај говора мржње на ТВ Студио Б и Радио „Фоксу“). Следећа значајна целина која је означена као еклатантан пример злоупотребе слободе информисања и изражавања су лажне вести и опредељење кандидаткиње да дефинише ову појаву и да да неколико примера који су у историји добили описни епитет вести које су супротност истини и којима се јавност из различитих побуда обмањује. Указано је на неколико видова лажних вести, како се они дефинишу у релевантној литератури. Оно што ће изазвати пажњу код читалачке публике ако се рад у целини или делимично публикује је указивање на поједине парламентарне истраге о растућем феномену лажних вести, те њиховом појављивању посебно током кампање за председничке изборе у САД 2016. године, те преношење Интернет Института Универзитета Оксфорд: „Од 20 најуспешнијих лажних вести о изборима чак 17 је било отворено на страни Доналда Трампа или против Хилари Клинтон.“ Кандидаткиња закључује: „Производња лажних вести као један вид тешке манипулације у све више глобалном медијском простору биће веома честа појава са даљим развојем информационо-комуникационих технологија“. И пре него што изврши коначан осврт на злоупотребу медија који је назвала „Уместо закључка: Десет стратегија медијске манипулације људима по схватању Ноама Чомског“, Миладиновић управо цитира Чомског да је „пропаганда за демократију оно што је тољага за тоталитарну државу“ из његовог дела које је преведено на српски: „Контрола медија – спектакуларна достигнућа пропаганде“ Десет стратегија медијске манипулације људима су: 1. преусмеравање пажње; 2. стварање проблема; 3. поступност промена; 4. одлагање; 5. употреба дечијег језика; 6. буђење емоција; 7. величање глупости; 8. незнање 9. стварање осећаја кривице; 10. злоупотреба знања; Схватања Ноама Чомског су објашњена и пре енеумерације ових постулата, с обзиром да, како се примећује, овај делатни интелектуалац је изузетно критичан према свекупној спољној политици САД-а, па и оној која подстиче негативну медијску глобализацију, односно медије који искључиво пропагирају, више или мање отворену, нову хегемонистичку политику. Етиком у новинарству кандидаткиња се бави у трећој целини четвртог дела своје докторске дисертације. Несумњиво је да, не само у поретку савремених држава владавине права, закони на снази, и сам устав, као њихово најважније правно врело, мора да имају минимум унутрашње моралности, који је, како је то писало једно од највећих пера америчке и светске теорије права XX века Лон Фулер, неопходан сваком праву независно од степена његове праведности. Тако новинари пред собом мора да имају једно од темељних начела морала у праву а то је да се без уважавања правила унутрашње моралности уопште не може успоставити право као поредак. Не треба сметнути с ума да у савременом друштву низ закона из такозване медијске сфере су оивичени различитим етичким начелима која упозоравају новинаре колико је погубно када се оглуше о захтеве своје професије, као што су: истинито, правовремено извештавање и давање свим странама које су супростављених мишљења да се њихови ставови чују. Кандидаткиња је најпре пошла од дефинисања етике у задовољавајућој мери која је довољна за структуру овог дела дисертације, с тим

што је и ту позивање на литературу која директно кореспондира са тематиком етичности у медијском простору (примера ради књига Етика у медијима: примери и контроверзе, аутора Луј Алвин Деј). Кандидаткиња се залаже, уз ослонац на своје истраживање и из иностране теорије, за увођење медијске етике као научне дисциплине са одређеним (знатним) степеном аутономије у односу на друге гране етике. Овакав став ауторке је добродошао у ери свеопште глобализације која има низ негативних пропратних ефеката, међу којима значајно место имају утицаји са крајње „контаминирајућим“ особеностима у области медија односно новинарске професије. Ауторка веома критички пише о потреби јавности „да се задовољи апетит за сензационалистичким и спектакуларним аспектима живота. То се огледа у неутољливом апетиту таблоидског новинарства за помпезним садржајима којима се објављују пикантерије из приватног и пословног живота политичара и угледних личности без адекватног извора информисања или намерним ширењем лажних информација, а такозвани нормални медији су таоци тржишта и све више времена проводе правећи информативне садржаје који су поприлично удаљени од тековина демократије и етике.“ Она даље скреће пажњу јавности на следеће: „Таблоидни медији и таблоидно новинарство представљају опасне контаминаторе здраве медијске супстанце која има свој и персонални и материјални супстрат. Персонални супстрат огледа се у професионалним високо образованим и последично томе стручним новинарима који се баве истраживачким новинарством. Материјални супстрат огледа се у руинарању институционално стабилних електронских медијских кућа и традиционалних штампаних медија који су устројени на најквалитетнијим начелима медијске етике.“ Писци овог Извештаја констатују да се кандидаткиња није либила да крајње критички укаже на различите аспекте руинарања новинарске етике, што је похвално, јер такав приступ, који не бежи да се стварност истински прикаже онаква каква је, и треба да одликује научни рад и монографско ауторско штиво каква је докторска дисертација. Следећа тема у оквиру овог четвртог дела дисертације носи назив: „Медијска концентрација - одређење и дефинисање.“ Миладиновић се прво позива на дефиницију овог значајног појма у медијском праву који је дат у књизи Медијско право ауторке др Јелене Вучковић, а после тога наводи да је и Законом о радио-дифузији, али и Законом о електронским медијима (који је заменио Закон о радио дифузији) прописано у којим случајевима постоји медијска концентрација. Она указује да је законодавац успео да обухвати, односно предвиди, веома широк круг потенцијалних узрока концентрације у медијима. Када је реч о видовима медијске концентрације, она се испољава као хоризонтална и вертикална концентрација. Кандидаткиња указује да је монополизација медија штетна по свеукупне односе у друштву, значи, не само по демократски политички поредак већ и оно што из њега произилази, а то је остваривање и заштита основних права и слобода човека и грађанина. Медији у таквој ситуацији не испуњавају своју основну друштвену улогу, а то је да у име грађана буду контролори политика које се тичу управо самих грађана. Појава монопола на медијском тржишту није проблем који је изолован, односно проблем сам за себе. Он се реперкутује на друге сфере друштва. Добро уређен привредни систем, имајући у виду да је слобода привреде и привредне активности једно од начела владавине права, не трпи вештачки створене монополе. У коначном, монополизација медија је погубна по привредни раст. Са медијског аспекта посматрано, монополизација има штетне последице које погађају право грађана на слободу јавног информисања и слободу мишљења и изражавања. То су права која су нормативно позиционирана у свим савременим уставима, а медијски монополи некада од њих чине само мртво слово на папиру. Медијске концентрације представљају изузетну опасност за слободно формирање јавног мњења и информисање

грађанства. Кандидаткиња закључује да „од друштвено одговорне и просветитељске улоге коју медији треба да имају, када су они контролисани, претварају се у супротност таквој улози.“ Посебан, и интересантан, је део под насловом „Поједини примери медијске концентрације и медијски магнати.“ У овој веома садржајној целини која је притом видљиво политиколошко-социолошки обојена (пошто кандидаткиња износи кратке студије случаја о изградњи медијских империја - концентрација три, стручној али и лаичкој јавности позната медијско-пословна магната – Силвија Берлусконија, Теда Гарнера и Руперта Мардока) почетак је означен следећом констатацијом: Медијски конгломерати су појава новог доба, а притом перманентно теже да прошире утицај на слабо развијена тржишта, која немају адекватне правне заштите. По правилу, у државама где је начело владавине права доведено у питање, мање је изражена свест о штетним последицама уплива мегакорпорације на национално тржиште. Тако нешто свакако са разлогом изазива бојазан и питање да ли могу да опстану начела медијског плурализма. Силвио Берлускони, најдуговечнији премијер у републиканској Италији, први човек на челу једне странке, која је успела да са места број један (1946-1994) истисне партију Хришћанска демократија, уз помоћ своје медијске империје, Медиасет. У дисертацији се у овом делу указује на релевантне биографске податке о Берлусконију, али они су уједно исечак из богатог политичког колажа Италије у протекла равно четврт века. Описано је како је Берлускони створио своју медијску конгломерацију, улазак у политику и опстанак у њој кроз период од скоро деценију (уз прекиде али и трајање, нпр. од 2001-2006 је био председник Савета министара, што ни једном италијанском политичару није пошло за руком) на челу Владе Италије. Међутим, приказ би био осиромашен да се кандидаткиња није осврнула на однос медија према Берлусконију и њега према њима, кроз који су се преплитале посве интригантне сторије из његовог турбулентног приватног живота. Наметнуто је питање колико пословна моћ у медијској сфери може да буде опасна по људска права и слободе (и то не само медијска) ако она оформи чврсту везу са центрима политичког одлучивања у извршној и законодавној власти, на овом примеру – у случају звани Италија. Уз позивање на стране ауторе кандидаткиња је указала колико су демократски процеси у Италији били доведени у питање за време три неконсекутивна премијерска мандата Силвија Берлусконија, те колико је био негативан утицај медија под његовом директном или индиректном контролом на органе италијанског правосудног система. Случај Теда Гарнера идејног оца америчког CNN-а је само на први погледа више безазлен јер Гарнер није током своје плодне пословне каријере вршио јавну функцију у америчкој политици, али стварајући глобалног медијског цина као што је CNN, он је у медијској сфери на планетарном нивоу учинио оно што се зове моћ неслућених граница. Ауторка је то кроз фактографске податке, чини нам се успела да добро приближи читаоцу. За Руперта Мардока иначе ривала Теда Гарнера, на шта Миладиновић скреће пажњу, и подвлачи да је и „он неко ко је дао печат медијској сфери не само у САД, Уједињеном Краљевству и његовој родној Аустралији, већ и на ширем, глобалном плану.“ Цитирана је једна тачна констатација из пера Драгана Штављанина (иначе новинара) односно његове докторске дисертације „Демократија и медији у ери глобализације“: „На делу је 'мардокизација' медија, названа по вишедеценијском стилу рада медија у власништву Руперта Мардока (Murdock). 'Круна' тога је и недавни скандал у Британији у коме су медији овог магната уз помоћ корумпираних полицајаца редовно прислушкивали телефонске поруке славних личности, политичара и жртви злочина.“ У одељку-подцелини „О кршењу права на слободно, истинито и благовремено информисање“ кандидаткиња само информативно указује на норму Устава Републике Србије (члан 51) која регулише право на

обавештеност и импликацијама његове повреде, а као закључак изводи следеће (што је последица претходних излагања о аспектима недозвољене концентрације): „Недозвољено обједињавање власништва у медијима је главна карактеристика и директан узрочник кршења права грађана на слободно информисање, јавно изражавање и обавештеност, што доводи до погубних последица на плану остваривања наведених права, али и сијасет негативних последица које се преливају на само друштво.“ Контролна тела која доприносе остваривању медијских права и слобода у Републици Србији и, истовремено, спречавању медијског монопола је наслов одељка-подцелине Четвртог дела дисертације, који је посве мултидисциплинарног карактера, који има своје уставно-правне, медијско-правне али и политиколошке-медијске оквири У почетним редовима је указано да је појам независно регулативно тело (енг. independent regulator body) „уведен у европску регулативну медијску праксу управо као потреба одвајања оних органа који имају ингеренције у овој области од класичних органа власти.“ Може се констатовати да је кандидаткиња кроз анализу позитивноправних текстова управо такав закључак и извела о појединим регулаторним телима. Она посебно упозорава да је формална демократизација друштва, посебно у земљама транзиције, тешко остварива ако не постоје, сем парламента и судова, додатни контролни механизми за остваривање медијских права и слобода и спречавање различитих негативних појава на медијском тржишту. Правној опсервацији подвргнута су следећа регулаторна и саморегулаторна тела: некадашња Републичка радиодифузна агенција и њен следбеник, Регулаторно тело за електронске медије. Када је реч о овом јавноправном телу кандидаткиња указује: „нарочито су значајна његова овлашћења која се односе на поспешивање квалитета и разноврсности услуга електронских медија и допринос очувању, заштити и развоју слободе мишљења и изражавања. Законодавац је увидео и признао значај који овлашћења Регулаторног тела имају за развој плурализма медија и плурализма мишљења, али и слободе мишљења и изражавања уопште. Препознато је да је реч о неизоставним саставним деловима грађанског друштва. Такође, законодавац је уважио чињеницу да Регулаторно тело има битну улогу у заштити и реализацији начела владавине права, али и принципа демократски устројеног медијског права.“ Кандидаткиња пажњу посвећује и раду Савета за борбу против корупције као саветодавног тела Владе Републике Србије, чији су чланови често у јавности иступали са захтевом да се призна суштински много шири сет права независним медијима и њиховим новинарима а против гушења слободне и критичке речи у српском транзиционом друштву и држави у којој је владавина права на стакленим ногама. Указано је, такође, да је Комисија за заштиту конкуренције дала једну врсту доприноса очувању начела плурализма медија. У спречавању недозвољене медијске концентрације, (указује кандидаткиња) није занемарљив допринос и бројних саморегулаторних тела у области јавног информисања. Она је претходно дефинисала саморегулаторна тела, у том смислу да она представљају сваки облик удруживања (и партиципације) медијских посленика, новинара, стручњака из медијског сектора, усмерен ка подизању професионалних стандарда у медијима.

2. Значај и допринос докторске дисертације са становишта актуелног стања у научној области

У области друштвених наука (социологија, политикологија, филозофија, право, историја, економија ...) литература из такозваног медијског феномена и различитих појава које га прате је изузетно богатата у домаћој науци, а у светској готово

непрегледна. Имајућу у виду да је докторска дисертација из области правних наука треба нагласити да је стање и на овом пољу веома погодно за плодна научна истраживања, која су монографског карактера у виду докторских дисертација. Слобода истраживачког духа кандидаткиње је била још већа због чињенице да је њена тема интердисциплинарног карактера и да је била ослоњена на литературу из међународног јавног и уставног права али и релативно нове (у нашој науци) правне дисциплине која се убрзано развија – медијског права. Ипак ни ту се не би могао ограничити попис литературе из ове области, јер су многи домаћи аутори, а таква је ситуација и на иностраном пољима, писали о медијским слободама и правима или другим аспектима новинарске делатности и нормативног оквира за регулацију, како смо на почетку написали – медијског феномена. Ту се мисли, али се и не ограничава на управно право, грађанско право, ауторско право, кривично-правне науке

У домаћој литератури када је реч о радовима, попут докторских дисертација и монографија, можемо да наведемо: „Слобода мисли и владавина права“ докторска дисертација Радоње Дубљевића из 1998., „Дозољеност ограничења слободе изражавања у складу са европским инструментима и медијским законодавством Републике Србије“ докторска дисертација Јелене Сурчулије Милојевић из 2016. године, Право медија (са Моделом Закона о јавном информисању) од Владимира Водинелића и групе аутора из 1998. године, „Право масмедија“ од Владимира Водинелића из 2003., „Слобода изражавања у теорији, законима и пракси, националних и Европског суда правде од Данила Николића из 2005., и „Медијско право“ такође од истог аутора из 2010., „Основи медијског права“ Предрага Димитријевића и Јелене Вучковић из 2014., „Медијско право Јелене Вучковић“ из 2017. Такође, и у политиколошкој литератури у Србији остварен је допринос у виду докторских дисертација (које се предметно односе на тематику медијског феномена) одбрањених на Факултету политичких наука у Београду: „Демократија и медији у ери глобализације“ докторска дисертација од Драгана Штављанина из 2010., „Говор мржње у интернет комуникацији у Србији,“ докторска дисертација од Предрага Николића из 2018. године, а које су такође у овој дисертацији цитиране.

Поред ове литературе, која је у докторској дисертацији цитирана, чланови Комисије препоручују кандидаткињи, да у перспективи објављивања овог штива, његов наслов се може проширити и на политиколошки део (екстензија самог назива теме) због чињенице да је на Факултету политичких наука одбрањено и пре и после наведених година одређени број докторских дисертација, које могу да буду погодно теоријско тло за додатне тј. нове библиографске јединице. У том контексту, наводимо те радове: „Јавни сервис као облик остваривања комуникационих потреба грађана“ докторска дисертација од Радета Вељановског из 2004., али и његову монографију из 2016. „Медијски систем Србије“, „Настанак и развој регулације радио-дифузије у Србији“ докторска дисертација од Ирине Милутиновић из 2012., „Европски регулаторни оквир за електронске медије“, докторска дисертација Маје Дивац из 2013., „Грађанско и професионално новинарство у медијима у Републици Србији“, докторска дисертација Милице Јевтић из 2016., „Трансформација традиционалних медија у новом технолошком окружењу“ докторска дисертација Анке Михајлов Прокоповић такође из исте године.

Када је реч о заокруженим обимнијим публикацијама (докторске дисертације и монографије) које третирају медијска права и слободе из угла међународног јавног права ту је поље још недовољно истражено у оквирима националне науке. У иностраној литератури на енглеском језику ситуација (што је аксиом!) је неупоредиво повољнија. Само примера ради наводимо: Jan Oster, European and International Media Law,

Cambridge University Press 2016; Perry Keller, *European and International Media Law: Liberal Democracy, Trade and the New Media*, Oxford University Press 2011; Oliver Castendyk, E. J. Dommering, Alexander Scheuer, *European Media Law*, Kluwer Law International 2008; David Benjamin Winn, *European Community and International Media Law* Graham & Trotman/M. Nijhoff, 1994; Nicol, A Qc, Millar, G Qc & Sharland, A, *Media law and Human rights*, Blackstone's Human Rights Series, 2001.

У дисертацији је дат допринос српској уставној и политикошкој науци указивањем на еклатантне примере злоупотребе слободе изражавања у виду лажних вести и говора мржње. Међутим имајући у виду да се кандидаткиња посветила истраживању праксе Европског суда за људска права у погледу говора мржње кроз судске случајеве тиме је обogaћена и наука Права Европске уније. Тематски део који третира сложено проблематику етике у новинарству такође је случај обogaћења етике као гране филозофије. Проблем медијске концентрације је појам из области медијског права који је обogaћен малим студијама случаја о великим медијским магнатима, што у српској друштвеној науци није обрађено на овакав начин. Дакле, овде је реч о значајном искорак, додуше не из међународног и уставног права. То би требало да буде подстрек и кандидаткињи на оваквој констатацији чланова Комисије за писање овог извештаја, али и истраживачима из истог или сродних научних поља, којима то буде занимљиво. Кандидаткиња је таксативно и јасно уцбенички набројала која су то контролна тела која доприносе остваривању медијских права и слобода у Републици Србији и, истовремено, спречавању медијског монопола. То је само мали корак за суштински много обухватније теме из уставног, управног и медијског права.

3. Оцена да је урађена докторска дисертација резултат оригиналног научног рада кандидаткиње у научној области

Докторска дисертација „Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права“ кандидаткиње Живанке Миладиновић, по оцени чланова Комисије, резултат је оригиналног научног истраживања у области међународног права, уставног права, са значајним политиколошким печатом. Систематичан, мултидимензионалан и обухватан приступ овој, и иначе сложеној мултидисциплинарно постављеној проблематици, главна је дистинктивна одлика дисертације у односу на остале, мање више, парцијалне, једностране захвате у материји медијских слобода и права.

Кандидаткиња прилично успешно користи и уклапа у један целовит, мозаички компабилитет, солидну истраживачку грађу и теоријско доктринарни материјал различитих научних дисциплина (историје, права, социологије, политикологије, па чак и технологије).

Становишта других аутора јасно и аналитички износи и одваја од сопствених, које, мисаоно-логички третиране, претаче у међусобно каузални низ предлога и закључака, посебно када се ради о политичким и правним, *de lege ferenda* опсервацијама на питање: „Шта и на који начин унапредити, сачувати, мењати у српском правно-политичком миљеу, када су у питању медијске слободе и права, односно њихово успешно остваривање, заштита и легитимно и легално ограничавање?“.

4. Преглед остварених резултата рада кандидаткиње у научној области

Живанка Миладиновић је у свом досадашњем научноистраживачком раду написала и објавила 19 чланака, већину из уже међународноправне научне области. Нарочиту пажњу завређују следећи радови, који су у вези са темом докторске дисертације:

- Живанка М. Миладиновић Богавац, Неђо С. Даниловић, (2018) „Улога слободних и независних медија у демократској легитимизацији друштва” „Баштина”, свеска 46, Институт за српску културу, Приштина, Лепосавић 143-159, YU ISSN 0353-9008

Рад почиње дескрипцијом основних карактеристика и теоријским одређењем медија. Тежиште рада је у доказивању да су слободни и независни медији битан елемент цивилног друштва. Како би се ова констатација у потпуности објаснила и доказала у виду посебног поглавља рада је обрађен и однос слободе медија и алтернативних медија.

- Миладиновић - Богавац Живанка, „*Challenges and specific measures which appear in the work of governmental authorities in discovering and prosecuting cybercrime*”, Научно-практически журнал „ЭКОНОМИКА И УПРАВЛЕНИЕ: ПРОБЛЕМЫ, РЕШЕНИЯ» br 4, том 3 (76) – АПРЕЛЬ, «Издательский дом «НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА» р33-36 Журнал зарегистрирован в Министерствесвязи и массовых коммуникаций Российской Федерации, Федеральной службе по надзору в сфере связи, информационных технологий и массовых коммуникаций. Свидетельство о регистрации средства массовой информации от 19.08.2011. ПИ No ФС77-46230 ISSN 2308-927X, ISSN 2227-3891

У раду су обрађени изазови са којима се суочавају државни органи, Министарство унутрашњих послова, тужилаштво и суд, приликом откривања и процесуирања сајбер кривичних дела. Посебна пажња у раду је посвећена кривичним делима учињеним путем друштвених мрежа која су у експанзији, на њихово третирање као кривичних дела, тешкоће у доказивању, као и карактеристике учиниоца ових кажњивих дела. Пошто се путем друштвених мрежа остварује право на информисаност у раду је као кључни проблем препознат изазов да се информације на којима се базира сајбер преступ може обрисати после релативног кратког времена и на тај начин заварати траг. Сходно томе у раду је разматран значај мреже 24/7 у превазилажењу ових тешкоћа.

- Миладиновић - Богавац Живанка, „*Models of committing cyber criminal offences*“, Међународна научна конференција „ПРАВО 2018” Зборник радова, Пословни и правни факултет Универзитет Унион Никола Тесла, ИЦИМ Издавачки центар за индустријски менаџмент, Београд-Младеновац, 2018. стр.122-129.

У раду је презентован проблем сајбер криминала као криминала модерног доба, са њему иманентним специфичностима у погледу начина извршења, средства извршења, карактеристика учиниоца, места извршења, времена извршења и последица. У раду су обрађени најчешћи модели извршења овог вида криминала, уз анализу питања да ли у постојећем правном систему Републике Србије и Конвенцији о високотехнолошком криминалу постоји одговарајућа правна основа за сузбијање набројаних видова сајбер криминала, као и научна прогноза у ком правцу ће се кретати усавршавање борбе против сајбер криминала те могућности потпуније правне регулативе ове области.

- Миладиновић - Богавац Живанка, „*Нарушения прав детей в киберпространстве, киберопасность и правовое регулирование*”, ЮРИДИЧЕСКИЙ ВЕСТНИК, Самарскогo университета, Самарский университет, том 3, но 3, 2017, стр. 128-132.

Пошто су деца најугроженија категорија у сајбер простору, њима као потенцијалним жртвама мора бити посвећена посебна пажња. То је мотивисало аутора, да у овом раду обради опасности које прете деци пре свега коришћењем друштвених мрежа. Сходно наведеном, први

део је посвећен објашњењу свих опасности које могу угрозити децу као и њихов психички и физички развој, да би у наставку ауторка изложила релевантне поступке и методе које у борби против ове пошасте савременог друштва, примењују надлежни државни органи. Према мишљењу ауторке, кључна подршка државним органима се пружа у виду надоградње постојеће и конструисања нове правне регулативе у материји основних људских права и слобода и кривичноправној материји. С тим у вези, у посебном делу рада разматране су постојеће одредбе из релевантних области које тангирају предметну проблематику рада као начин на који би се оне могле употпунити и изменити, с обзиром на свакодневно усавршавање и осмишљавање нових видова опасности којима су изложена деца у сајбер простору.

- Миладиновић - Богавац Ж., Рутовић, В., „*Међународна регулатива злоупотребе сајбер простора као глобално повезане информационо – комуникационе инфраструктуре*“ Часопис за истраживање медија и друштва - Медијски дијалози, Vol IX, No25, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2016. стр. 399-412.

У раду је дато одређење глобално повезане информационо-комуникационе инфраструктуре, њене карактеристике и могућности. Како је класификација и одређење злоупотреба информационо-комуникационе инфраструктуре немогуће у потпуности набројати, аутори су на екстензивни начин све злоупотребе класификовали на оне које се базирају на социјалном инжењерингу, затим на употреби малициозних програма као и комбинованом методом. Сваки начин извршења повреда информационо комуникационе - инфраструктуре у раду је објашњен, детектоване су тактике и средства које се у том циљу користе и дати су карактеристични примери извођења истих. Између осталог, у раду је извршена свеобухватна класификација типова злоупотреба информационо-комуникационе инфраструктуре.

- Миладиновић - Богавац Ж., „*Модели испољавања психолошког узнемиравања у сајбер простору са освртом на најпознатије медијске случајеве*“, Часопис за истраживање медија и друштва-Медијски дијалози, Vol IX, No25, Истраживачки медијски центар Подгорица, Подгорица, 2016. стр. 253- 264.

У овом раду је обрађен један од највећих проблема присутних на друштвеним мрежама, као медијима последње генерације. Акцент је стављен на чињеницу да су корисници друштвених мрежа, који остварују своје право на комуникацију и информисање, потенцијално и његове жртве. Рад се бави анализом психичког узнемиравања, начинима извршења, мотивима, тешкоћама у доказивању и правним последицама. Посебна пажња је посвећена анализом најпознатијих медијских случајева.

5. Оцена испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему

Докторска дисертација „*Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права*“ кандидаткиње Живанке Миладиновић, по подељеном мишљењу чланова Комисије, у огромној сразмери задовољава критеријуме у погледу испуњености обима и квалитета у односу на пријављену тему.

Садржина урађене дисертације и предложена оквирна литература, суштински, а великим делом и структурално-технички, се поклапају са предложеним пројектом докторске дисертације. Поштујући постављени проблемски хабитус, кандидаткиња је предмету рада пришла на један свеобухватан и мултидисциплинаран начин, користећи адекватне методске приступе. У прилог томе говори и логички конструисана структура и матрица сегментног излагања појединих проблемских целина које међусобно комуницирају као једна компатибилна мозаичка целина. Коришћена је предвиђена палета научних метода примерених научно-истраживачком приступу у области права и мултидимензионалности дате теме дисертације.

Доктринарни ставови и мишљења изложена су на један научно утемељен, проверљив начин, што за последицу има лакоћу интеракцијског комуницирања текста дисертације са стручном јавношћу, односно омогућавање свеобухватне дискусије и расправе која за претпоставку нужно са собом носи закључак о завидној научно информисаности кандидаткиње.

6. Научни резултати докторске дисертације

Мотивациона основа опредељења тематске насловљености дисертације имплицира у раду кандидаткиње у неколико значајних научних резултата, проблематизација и дискурсних дилема, које, у теоријском, али и практичном смислу, чине суштствене елементе ове научно-истраживачког рада.

За потребе Извештаја издвојићемо следеће важне научне резултате ове дисертације.

- Кандидаткиња јасно и прецизно маркира плурализам проблема и дилема које постоје и које се везују за ову тематику, оправдавајући научну целисходност да се насловљеној теми посвети дужна истраживачка пажња, која је присутна у њеном научно-истраживачком и методолошком приступу од почетка до краја израде дисертације.

- Ауторка теоријски надограђује реална искуства садржана у једној рационално консолидованој и коректно изложеној историјској ретроспективи, утврђујући концептуалне основе дефинисања медијских слобода као правног стандарда.

- У дисертацији се анализира читав низ правних појмова и прописа, који по својој садржини и карактеру блиско кореспондирају са појмом и садржином и циљевима медијских слобода и права, на начин да кандидаткиња чини искорак у правцу промишљања њиховог међусобног интерактивног компабилитета, и ефеката њихових теренских операционализација на глобалне и националне димензије проблемске тематике.

- Кандидаткиња осветљава и детерминише став о мултидимензионалним аспектима посматраног предмета дисертације, са акцентом на његову правну садржину и практичну примењивост, уз консултовање практичних искустава из међународног живота и егземпларних кратких подсетница из релевантне међународне и националне јуриспруденције.

- Кандидаткиња се бави темом која је само једна од тема које се подводе под ту широку лепезу дисциплине коју зовемо медијским правом, те чланови Комисије потпуно јасно уочавају интенцију кандидаткиње ка једној обухватној, пре свега правној опсервацији теме, нудећи, равноправно и конкурентно, међусобно условљено и компатибилно, међународноправно и уставноправно гледиште проблематике. То је несумњиво, по себи, крупан мисаони, научно-апстрактни и методолошки резултат, који је кандидаткиња, потпуно свесна обимности и вишедимензионалности предмета и постављених циљева рада, исказала у дисертацији.

- Полазећи од међународноправних стандарда, принципа, проблема и осталих аспеката из тог научног, социополитичког и правног сазвежђа, унутар којег се, до нивоа универзијализације и достизања когентног карактера, издигло мноштво правила које данас чине корпус норми људских права, кандидаткиња, у општем смислу, потцртава логику дедуктивно – аналитичког приступа која полази од генералног, ретерирајући, у колоквијалном смислу те речи, и „бродећи“ уставноправним „водама“,

кроз разматрање, анализирање и проблематизовање аспеката постављеног питања рада иманентних том скелетном систему норми сваког националног правног система.

- Постојање диспропорције између прокламованог и оствареног у овој области, за кандидаткињу није спорно. У том смислу, кандидаткиња пледира маркацији проблема и сигнификацији могућих решења овог проблема кроз увођење релевантних нормативних новитета које су у великој мери генерисани, саображени и прожети духом хармонијума са регионалним (европским законодавством) али, и пре свега, општим међународним стандардима из области медијских слобода.

- Поред проблематизације потребе за доношењем адекватних законских решења, обезбеђењем њихове примене, питањем поштовања и заштите остваривања медијских права и слобода, кандидаткиња отвара и питање улоге судске праксе, на свим нивоима, налазећи у судским инстанцама, као превентивном и пострауматском правном инструментаријуму, круцијално средство смањења јаза између декларативно прокламованих права и степена њихове „теренске“ остваривости.

- У дисертацији је, као резултат научно-страживачког напора кандидаткиње садржан став да се говор мржње не може ни просторно ни временски везати за ратна дешавања на просторима бивше СФРЈ 90-их већ да се код нормативног експонирања говора мржње као кривичног дела *suī generis*, ваља „обратити“ међународном кривичном праву, прецизније, првом великом судском процесу за ратне злочине у Нирнбергу 1946.

- Ауторка указује да је монополизација медија штетна по свеукупне односе у друштву, значи, не само по демократски политички поредак већ и оно што из њега произилази, а то је остваривање и заштита основних права и слобода човека и грађанина. Медији у таквој ситуацији не испуњавају своју основну друштвену улогу, а то је да у име грађана буду контролори политика које се тичу управо самих грађана.

- Дисертација резултира теоријским сазнањима о стању, квалитету и проблемима у области медијских слобода и права, као и предлозима и сугестијама у правцу превазилажења истих, који се лако могу применити и верификовати у конкретним случајевима.

- Научни резултат ове дисертације за домаћу, али и ширу теоријско-научну мисао, је и практичне природе, односно у могућности „научног мерења“ понуђених решења на факторе побољшања применљивости, контроле и заштите основних постулата медијских слобода и права.

- Дисертацији садржи предлоге ка изналажењу адекватних правних, политичких и социјалних инструмената, који би били у функцији редуковања јаза између декларативног и практички остварљивог у овој области људских права.

- Научна дескрипција, са елементима класификације научног објашњења, као предлог научној прогнози медијских слобода и права и њихове правне регулације *pro futuro* и *de lege ferenda*, је, такође важан научни резултат ове докторске дисертације.

7. Примењеност резултата у теорији и пракси

Докторска дисертација кандидаткиње Живанке Миладиновић представља једну свеобухватну научно-истраживачку студију о медијским слободама и правима у контексту њиховог међународно-универзалног, регионалног и националног (српско законодавство и судска пракса) поимања и нормативно-институционалног егзистирања и заштите. Научном обрадом постављеног конгломерата проблема и питања везаних за област нормативно-институционалног, глобалног, регионалног и национално-српског

медијског контекста, кроз приказ, евалуацију и de lege ferenda антиципацију опсервираних феномена из области медијских слобода, њихових ограничења, начина остварења и заштите, те сучељавања са позитивним и негативним утицајима друштвених и техничко-технолошких нуспојава процеса глобализације, као таквог, задовољена је, по уверењу чланова Комисије, актуелна и акутна потреба домаће теорије и праксе.

Такође, чланови Комисије су једногласни у ставу да се ова студија намеће као веома погодна основа за даље теоријско-доктринарно надограђивање проблематике која је њен тематски меритум. Сагледано кроз призму изложене грађе, методских приступа у остваривању зацртаних циљева, аналитичко-оперативно изнетим проверљивим сазнањима и научним судовима о посматраној појави, Комисија је мишљења да ће ова дисертација заинтриговати и омогућити нова истраживања у овој области и то не само са аспекта међународноправних и уставноправних наука, већ и са аспекта кривичноправних, управноправних, политиколошких и социолошких и других. Теоријска сазнања садржана у овој дисертацији, о стању, квалитету и проблемима у области медијских слобода и права, проверљива су, могу се подвргнути једноставној евалуацији у практичној примени, у смислу побољшања њихове применљивости, контроле, као и у смислу изналагања адекватних правних, политичких и социјалних инструмената, који би били у функцији њиховог даљег надограђивања и побољшавања.

Ваља истаћи и допринос дисертације у анимирању стручне, академске, и шире јавности, у вези њене тематске проблематике, јер се ради о правном постулату од чијег неговања, заштите и спровођења у доброј вери, по оцени кандидата, са којом се једнодушно слажу сви чланови Комисије, умногоме зависи и да ли ће одређено друштво бити препознато као демократско или не.

8. Начин презентовања резултата научној јавности

Резултати докторске дисертације биће презентовани научној и стручној јавности путем реферата на научним и стручним скуповима у земљи и иностранству, у научним и стручним чланцима који ће се објављивати у домаћим и страним часописима, као и кроз учешће на релевантним округлим столовима, панел-дискусијама и другим облицима научне и стручне дебате, који ће омогућити кандидаткињи да изнесе и аргументовано заступа и одбрани своје ставове и мишљења. Доктринарна гледишта и компаративна искуства могу се презентовати у облику продубљених предавања на вишим нивоима студија права. Уз одговарајућу обраду, дораду и прилагођавање, ова докторска дисертација може бити и публикована у виду научне монографије.

III ЗАКЉУЧНА ОЦЕНА КОМИСИЈЕ

Комисија је једногласно оценила да докторска дисертација под насловом „Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права“ кандидаткиње Живанке Миладиновић, садржи оригинални научни допринос и да је подобна за јавну одбрану.

IV ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

На основу извршене анализе и оцене рада, Комисија сматра да докторска дисертација под насловом „Међународноправни и уставноправни аспекти остваривања и заштите медијских слобода и права“ кандидаткиње Живанке Миладиновић, у потпуности испуњава услове за јавну одбрану, и предлаже Наставно-научном већу Правног факултета Универзитета у Крагујевцу и Већу за друштвено-хуманистичке науке Универзитета у Крагујевцу, да прихвати овај извештај и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

 КОМИСИЈА

др Бојан Милисављевић, редовни професор
Правног факултета Универзитета у Београду,
ужа међународноправна научна област

др Јелена Вучковић, ванредни професор
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу,
ужа уставноправна научна област

др Милан Рапајић, доцент
Правног факултета Универзитета у Крагујевцу
ужа управноправна научна област